

Välis huvide esindamise läbipaistvusele suunatud algatused

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev 10.04.2024

KOKi esitamise tähtpäev 30.04.2024

VV esitamise tähtpäev 09.05.2024

Subsidiaarsuse tähtpäev 21.03.2024

Ettepaneku selgitus: peavastutaja: JUM; kaasvastutaja: MKM, SIM, VM, HTM, KUM, RK JRKB

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTs § 152¹ lg 1 p 1);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 12.12.2023 demokraatia kaitse paketi, mille keskseks osaks on välis huvide esindamise läbipaistvuse direktiivi eelnõu (Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937, COM(2023) 637).

Kuivõrd direktiivi vastuvõtmisel on tarvis muuta ka kahte praegu kehtivat määrust, avaldati koos direktiivi eelnõuga ka määruse eelnõu varasemate määruste muutmiseks (Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1024/2012 ja (EL) 2018/1724 seoses teatavate välis huvide esindamise läbipaistvuse direktiivis sätestatud nõuetega, COM(2023), 636).

Direktiiviga soovitakse tagada, et kolmanda riigi valitsuse huvides korraldatavate lobitöö kampaaniate jms tegevuse suhtes kohaldatakse kõikjal ELis ühiseid rangeid läbipaistvuse ja demokraatliku aruandluskohustuse

nõudeid. Direktiivi kohaldatakse kõigi üksuste suhtes, kes oma tegevusega püüavad ELis mõjutada avaliku poliitika või õigusaktide väljatöötamist, sõnastamist või rakendamist või avalikke otsustusprotsesse.

Hetkel on liikmesriikide vahel suur killustatus, mis viib meelepärase kohtualluvuse valimise ja regulatiivse arbitraažini. Seega soovitakse eelnõuga parandada siseturu toimimist välishuvide esindamise teenuse pakkumise osas. Samuti puudub hetkel (piisav) info siseturul välishuvide esindamise teostamise kohta. Liikmesriigid ei kogu ega jaga seda infot omavahel regulaarselt. Eelnõuga tahetakse parandada teadlikkust liidus toimuva välishuvide esindamise ulatusest, trendidest ning seda läbi viivatest üksustest. Samuti on eesmärk suurendada välishuvide esindamise läbipaistvust, mis omakorda tõhustab ELi ja liikmesriikide demokraatlike institutsioonide terviklikkust, tõstab kodanike usaldust nende vastu ning panustab korruptsiooni ennetamisesse ja tuvastamisesse.

Direktiiviga soovitakse kehtestada lobitegevusega tegelevatele asutustele järgnevad nõuded:

- Registreerimine läbipaistvusregistris: kolmanda riigi huvide esindamisega tegelevad üksused peavad end registreerima läbipaistvusregistris. Liikmesriigid peavad registrid looma või kohandama olemasolevaid.
- Tagada üldsuse juurdepääs: huvide esindamist käsitlevate andmete põhielemendid tehakse üldsusele kättesaadavaks, mis tagab läbipaistvuse ja võimaldab täita demokraatlikku aruandekohustust.
- Dokumentide säilitamine: kolmanda riigi huvide esindamisega tegelevatelt üksustelt nõutakse, et nad säilitaksid andmeid huvide esindamisega seotud põhiteabe või -materjalide kohta neli aastat pärast selle tegevuse lõppu.

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? Jah

Kaasamine: kaasata kõik asjasse puutuvad partnerid ja huvigrupid